

آموزش جامعه در مورد پیشگیری از هاری و حیوان گزیدگی

هاری چیست؟

۱. تاریخچه این بیماری به ۳ تا ۴ هزار سال پیش برمی گردد . بوعلی سینا دانشمند نامدار ایرانی بیماری را با عنوان ترس از آب معرفی کرده است.
۲. هاری یک بیماری ویروسی **کشنده** است که مخصوص پستانداران گوشتخواران اهلی و وحشی میباشد؛
۳. انسان و سایر حیوانات خونگرم پستاندار به طور تصادفی و **غالباً از طریق گزش** به آن مبتلا می شوند.

اهمیت بیماری

۱. میزان کشندگی بالا (**صددرصد**) به طوری که پس از ظهور **علائم بیماری** چه در انسان و چه در حیوان **درمان پذیر نبوده** و بیمار محکوم به مرگ می باشد.

۲. افزایش روند موارد حیوان گزیدگی انسانی به ویژه در ایران که به ناچار سالانه مبالغ زیادی صرف خرید سرم و واکسن ضد هاری جهت درمان و پیشگیری می گردد.

۳. تلفات و خسارات اقتصادی زیاد

مخازن بیماری

کلیه حیوانات خونگرم پستاندار چه وحشی و چه اهلی (بخصوص سگ و گربه) اعم از گوشتخوار - علفخوار - جوندگان و پستاندار پرند (خفاشها) به این بیماری حساس می باشند.

عامل بیماری

۱. ویروسی است نروتروپ یعنی تمایل به سیستم عصبی دارد و وقتی به سیستم عصبی مرکزی حمله نماید تقریباً همیشه موجب مرگ میزبان می گردد.

۲. ویروس هاری در حرارت ۵۰ درجه سانتی گراد در مدت ۱۵ دقیقه و در حرارت ۶۰ درجه در مدت ۳۵ ثانیه و در حرارت ۱۰۰ درجه سانتی گراد در مدت چند ثانیه از بین می رود.

۳. بنابراین برای ضدعفونی وسایل آلوده کافی است چند دقیقه آنها را بجوشانید و یا از فنل، الکل، محلول سفیدکننده‌ی خانگی (آب ژاول) و ... استفاده نمایید.

راه های سرایت بیماری

۱. اصلی ترین راه سرایت بیماری از طریق گازگرفتن به وسیله

حیوانات می باشد. در مورد گربه و گربه سانان از طریق پنجه کشیدن نیز انتقال بیماری صورت می

گیرد، زیرا گربه دائماً مشغول لیسیدن پنجه هایش می‌باشد و پنجه ها آلوده به بزاق می‌شوند و در موقع پنجه کشیدن می‌تواند ویروس را از طریق خراش به انسان منتقل نماید.

۲. راه پوست: بیماری هاری از راه پوست سالم قابل سرایت نیست، ولی اگر کوچکترین خراش یا زخمی در پوست وجود داشته باشد قابل سرایت می‌باشد.

۳. راه مخاطی: سگها و گربه های به ظاهر سالم که در اواخر دوره نهفتگی بیماری هاری هستند می‌توانند ویروس را از طریق لیسیدن مخاط لب - چشم و بینی به صاحبان خود منتقل نمایند.

۴. انتقال از راه دستگاه گوارش: انتقال بیماری از این طریق بعید به نظر می‌رسد، ولی طبق دستور العمل سازمان دامپزشکی کشور لاشه دام مبتلا به هاری ضبط کامل لاشه می‌شود و باید از خوردن گوشت و سایر فرآورده دامهای مبتلا به هاری خودداری نمود.

علائم بیماری در انسان

دوره نهفتگی در انسان معمولاً بین ۲ تا ۸ هفته و گاهی کمتر از ۵ روز و به طور نادر تا یکسال و بیشتر نیز دیده میشود.

این بیماری شامل چند مرحله است.

— در دوره مقدماتی بیماری که ۲ تا ۳ روز قبل از ظهور علایم اصلی است افسردگی، بی قراری، خستگی، بی اشتها، تف اندازی، سوزش و خارش و گاهی درد در محل گزش دیده می شود؛

— پس از این دوره انسان نسبت به تمام محرکهای فیزیکی، شیمیایی، حسی و بویایی واکنش نشان می دهد. کوچکترین صدا یا نور او را به شدت متشنج می کند و خود را به در و دیوار می زند؛ اطراف دهان او را کف می پوشاند و بیمار عطش فراوان دارد، ولی به علت انقباض عضلات گلو قادر به نوشیدن آب نمی باشد و با دیدن یا شنیدن صدای آب به شدت تحریک می شود و همچنین عبور هوا نیز از روی صورت باعث تحریک بیمار می شود؛

— پس از آن بیمار به کما رفته و پس از چند روز، بر اثر انقباضات شدید عضله قلب و فلج دستگاه تنفسی فوت می نماید.

اقدامات لازم جهت فرد حیوان گزیده

۱. خارج ساختن و تمیز نمودن ویروس هاری از محل زخم:

تا حد مقدور در ساعات اولیه پس از گزش باید لابلای زخم را حداقل به مدت ۱۵ تا ۲۰ دقیقه با آب تمیز و صابون عمیقاً مورد شستشو قرار داد. این عمل مهم ترین قسمت پیشگیری از هاری به حساب می آید.

۲. خارج کردن صابون از لابلای زخم:

با استفاده از شلنگ و فشار آب باید کف صابون های باقیمانده را از لابلای زخم خارج نمود، زیرا باقیمانده صابون می تواند مواد ضد عفونی کننده را بی اثر نماید.

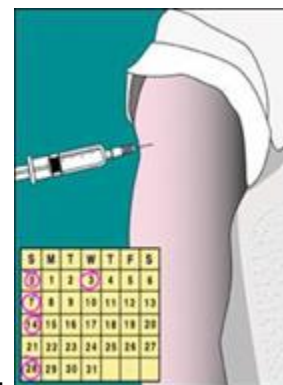
۳. ضد عفونی نمودن زخم:

زخم را بعد از شستشو باید با بتادین یک درصد و یا سایر مواد مخصوص ضد عفونی زخم، ضد عفونی نمود (در صورت در دسترس نبودن مواد ضد عفونی کننده زخم می توان از الکل طبی ۶۰ تا ۷۰ درجه استفاده کرد اگرچه الکل سوزاننده است و موجب ناراحتی بیمار می شود). (زخم را هیچ وقت نباید پانسمان نمود زیرا ویروس هاری نسبت به نور و اکسیژن حساس است و در مجاورت نور و اکسیژن زودتر از بین می رود. پانسمان زخم احتمال از بین رفتن ویروس را کاهش می دهد).

۴. ارجاع فرد به مراکز بهداشتی درمانی جهت تلقیح واکسن و سرم و پیگیری جهت تکمیل نوبت های واکسن:

این مسأله باید با پیگیری، آموزش و حساسیت کامل دنبال گردد. در صورت نیاز، طبق نظر پزشک، واکسن کزاز نیز تزریق می شود.

واکسن هاری

-واکسن هاری از کشت سلولی تهیه می شود و آن را می بایست در ۳ نوبت (۶ تزریق) در روز صفر (دو تزریق)، روز ۳ (دو تزریق) و روز ۷ (دو تزریق) به صورت اینترادرمال تزریق کرد. در موارد خاص تزریق عضلانی شامل ۴ نوبت و هر نوبت یک تزریق در روزهای صفر، ۳، ۷ و ۱۴ در عضله دلتوئید می باشد.

-در افراد کمتر از ۲ سال در صورت تزریق عضلانی، واکسن در ناحیه فوقانی و جانبی ران تزریق می شود.

-هرگز نبایستی واکسن را در عضله سرین تلقیح کرد.

-اگر فردی مورد گزش سگ قرار گیرد و سگ در دسترس باشد باید آن را به مدت ۱۰ روز بسته و تحت مراقبت قرار داد و در این مدت اگر علی رغم تأمین آب و غذای کافی حیوان دچار علایم بالینی شد و یا تلف شد، به احتمال زیاد حیوان هار بوده و بایستی واکسیناسیون هاری تا نوبت آخر ادامه پیدا کند (مغز حیوان مشکوک به هاری پس از تلف شدن می باید برای تایید بیماری هاری به مرکز رفرانس هاری انستیتو پاستور ایران ارسال شود)، **ولی اگر بعد از ۱۰ روز حیوان سالم ماند نتیجه می گیریم سگ هار نیست و از ادامه واکسیناسیون در روش عضلانی یعنی نوبت بعد از روز دهم خودداری می نماییم.**

سرم ضد هاری

سرم ضد هاری که در حال حاضر مورد استفاده قرار می گیرد از پلاسمای انسانی تهیه شده و هیچ نوع مخاطره ای ندارد و احتیاج به تست نیز ندارد. مقدار آن حداکثر ۲۰ واحد به ازای هر کیلوگرم وزن می باشد و فقط حجم لازم بر اساس اندازه زخم فقط در اطراف زخم تجویز می شود در اطراف زخم تزریق می شود.

تذکر مهم: کلیه موارد حیوان گزیدگی چه اهلی و چه وحشی را باید هار تلقی نمود و بیمار را باید فوراً تحت اقدامات پیشگیری و درمان هاری قرار داد؛ این موضوع به قدری اهمیت دارد که اگر حیوان گزنده مثل سگ دارای قلاده و سابقه واکسیناسیون کامل نیز باشد، می بایست اقدامات پیشگیری و درمان را برای فرد سریعاً انجام داد .

یعنی داشتن سابقه واکسیناسیون حیوان مانعی برای انجام « سرو واکسیناسیون » فرد نیست.

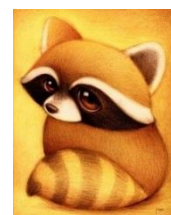
برای کنترل هاری چه کمکی میتوانم بکنم؟

حیوانات خانگی را نزد دامپزشکتان برده تا واکسن های مناسب را بر حسب منطقه ای که در آن هستید تزریق کند.

تماس حیوان خانگی‌تان با سایر حیوانات را محدود کنید. گربه و سگ هایتان را درون منزل نگهدارید و روی رفتار سگ‌هایتان هنگامی که خارج از منزل هستند نظارت داشته باشید. حیوانات خانگی خود را عقیم کنید تا از تولد نوزاد ناخواسته آن‌ها جلوگیری کنید.

غذای حیوان خود را بیرون از منزل قرار ندهید. این کار باعث جذب حیوانات وحشی و ولگرد میشود.

حیوانات وحشی نباید به عنوان حیوان خانگی نگهداری شوند. این کار نه تنها غیرقانونی است بلکه این حیوانات توانایی بالقوه مبتلا کردن صاحبان خود و سایرین را به هاری دارند.

حیوان وحشی هار ممکن است رام به نظر آید ولی هرگز به آن نزدیک نشوید. **به کودک خود بیاموزید که "هرگز" به حیوانات ناآشنا نزدیک نشود،** حتی در مواردی که حیوان آرام به نظر میرسد.

در صورتی که احساس می کنید یک حیوان غیرمعمول به نظر می رسد آن را به مراکز دامپزشکی اطلاع دهید.

اگر در مناطقی هستید که خفاش زیاد است، منزل خود را عایق بندی کنید تا از ورود خفاش به خانه جلوگیری شود.

اگر مورد حمله سگ قرار گرفتیم چه کنیم؟

حمله را دفع کنید:

۱. وحشت نکنید. شاید شنیده باشید برخی قدیمی ها می گویند سگ ها و حیوانات دیگر می توانند ترس حیوان دیگر را حس کنند. اگر وحشت کنید و بدوید یا جیغ بکشید در سگ این اعتماد به نفس را ایجاد می کنید که می تواند حمله کند یا حتی بدتر از آن ممکن است تصور کند او را تهدید می کنید. هر دو حالت وضعیت خوبی نیستند بنابراین بهتر است از این کار اجتناب کنید.

۲. خود را مانند درخت بی هیجان و سخت نشان دهید. وقتی سگ به شما می رسد، طوری بایستید که دستانتان در پهلویتان قرار بگیرد مانند درخت. دستانتان خود را به اطراف تکان ندهید یا با پایتان ضربه نزنید. ممکن است سگ این رفتارها را به عنوان تهدید در نظر بگیرد. تماس چشمی با سگ برقرار نکنید چون این ممکن است موجب خیز برداشتن سگ شود (تماس چشمی برای سگ به معنی آماده برای حمله است). در بسیاری موارد سگ با این کار علاقه خود را از دست داده و از شما دور می شود.

هرگز ندوید. دویدن باعث می شود غریزه دویدن به دنبال شکار و گرفتن طعمه در سگ بیدار شود. ممکن است سگ به شدت شما را تعقیب کند حتی اگر قصد اولیه اش تنها بازی بوده است. به علاوه نمی توانید از سگ سریع تر بدوید. حتی اگر با دوچرخه باشید بیشتر سگ ها می توانند شما را بگیرند.

در کنار سگ بایستید و او را در وسعت دید پیرامونی خود قرار دهید نه اینکه روبروی او بایستید و به او مستقیماً نگاه کنید. این کار به سگ اعلام می کند که شما تهدیدی برای او نیستید.

دستان خود را باز نکنید چون امکان گاز گرفته شدن را بیشتر می‌کنید. انگشتانتان را جمع کرده و مشت کنید تا سگ آن‌ها را نگیرد. سگ ممکن است کاملاً نزدیک شود و حتی پوزه‌اش را به شما بمالد بدون اینکه شما را واقعاً گاز بگیرد.

۳. چیزی به سگ بدهید که آن را گاز بگیرد. اگر سگ به تهدید شما ادامه داد، به او چیزی بدهید که آن را بگیرد مثل کوله‌پشتی یا بطری آب. هر چیزی به جز دست و پای خود! ممکن است با این روش حواس او پرت شده و شما فرصت فرار پیدا کنید.

یک ایده خوب دیگر این است که هنگامی که به نواحی می‌روید که ممکن است در آن سگ وجود داشته باشد، اسباب‌بازی یا خوراکی با خود ببرید. اگر با سگ عصبانی مواجه شدید خوراکی یا اسباب‌بازی را دور از خود پرت کنید. سگ ممکن است به دنبال آن برود و شما را رها کند.

۴. به سگ دستور بدهید برگردد. اگر سگ به رفتار تهاجمی خود ادامه داد و بی‌توجهی یا آرام کردن او دیگر تأثیری نداشت، مقابل او ایستاده و به او محکم دستور بدهید برود. برای این کار از صدای محکم و قوی استفاده کنید. حتی در این شرایط هم باید از تماس چشمی با سگ خودداری کنید. سگ ممکن است ناامید شده یا بترسد و شما را رها کند.

۵. اگر سگ خیز برداشت، مبارزه کنید. حمله سگ می‌تواند مرگبار باشد. اگر سگ شروع به گاز گرفتن شما کرد، باید از خود دفاع کنید. به گلو، بینی و پشت سر سگ ضربه یا لگد بزنید تا سگ گیج شده و به شما فرصت دهد فرار کنید.

در این شرایط می‌توانید صدای خود را بالا ببرید. در هنگام مبارزه با سگ فریاد کمک بزنید تا شاید دیگران صدای شما را شنیده و به کمکتان بیایند.

اگر چوب یا سلاح دیگری دارید می‌توانید (باید) از آن برای ضربه زدن به سگ استفاده کنید اما به سر او نزنید چون بیشتر سگ‌ها جمجمه خیلی ضخیم و محکمی دارند بنابراین ضربه به سر سگ فقط او را عصبانی‌تر می‌کند .

۶. از وزن خود بهره ببرید. تمام وزن بدن را به حیوان وارد کنید به خصوص با نواحی سخت بدن مانند زانو یا آرنج خود به او حمله کنید. سگ‌ها گاز گیرنده ماهری هستند اما نمی‌توانید گلاویز شوند و کشتی بگیرند بنابراین می‌توانید از این ویژگی استفاده کرده و در موقعیت برتر قرار بگیرید و استخوان‌های او را نسبتاً سریع بشکنید. سعی کنید روی حیوان قرار بگیرید و نیروی خود را بر نواحی مانند گلو یا دنده‌ها متمرکز کنید و حواستان باشد صورت خود را دور از محدوده گاز گرفتن سگ نگه‌دارید.

اگر به دنبال راه حل انسانی تری هستید و در شرایطی هستید که می‌توانید، در پشت سگ قرار گرفته و از وزن خود استفاده کنید و سگ را از پشت گردن به جلو فشار دهید تا بی حرکت شود تا زمانی که کمک فرا برسد.

۷. اگر به زمین افتادید، از صورت، سینه و گلوی خود محافظت کنید. اگر روی زمین افتاده‌اید، نه تنها مبارزه با سگ عصبانی مشکل تر است بلکه نواحی حساس بدن مانند سر، بالاتنه و گردن نیز در مقابل حمله او آسیب پذیرتر می‌شود. این نواحی مهم ترین نقاط بدن هستند چون گاز گرفتن این نواحی صدمات سختی به شما وارد کرده و احتمال مرگ را بسیار افزایش می‌دهد. با چرخیدن به شکم و بغل گرفتن زانوها در شکم و قرار دادن دست‌ها در طرفین سر (به حالت مشت) از اندام‌های حیاتی خود محافظت نمایید.

در مقابل جیغ زدن و غلتیدن برای دور شدن مقاومت کنید چون این کارها ممکن است سگ را بیشتر تشویق کند.

۸. همین که سگ علاقه‌اش به شما را از دست داد به آهستگی به عقب برگردید و محل را ترک کنید. حفظ آرامش و بی حرکت ماندن در چنین شرایطی واقعاً به کنترل اعصاب نیاز دارد اما تا زمانی که سگ واقعاً شما را گاز نگرفته است بهترین کار همین است.

توصیه ها

- اگر کودک خردسالی در کنار خود دارید به‌ویژه اگر در مسیرتان سگ بزرگی قرار دارد، باید کودک را در آغوش خود نگه‌دارید. وقتی می‌خواهید کودک را بلند کنید، به آرامی حرکت کنید، به چشمان سگ نگاه نکنید به‌ویژه وقتی خیز برداشته است. به کودک بگویید ساکت باشد و آرام بماند و به شما نگاه کند. سپس با استفاده از دستورالعمل‌هایی که پیشتر اشاره شد، از پس این وضعیت برآیید.
- به کودکان یاد بدهید هر زمانی که با یک سگ خشمگین مواجه شدند، یادشان باشد هرگز از سگ فرار نکنند و جلوی او ندوند بلکه همانند یک درخت باشند.
- اگر سوار بر دوچرخه هستید، از دوچرخه پیاده شده و آن را بین خود و سگ حائل کنید. به این ترتیب مانعی برای محافظت از خود ایجاد می‌کنید. اگر سگ تنها پارس نکرده و به شما حمله‌ور شد از دوچرخه به عنوان سلاحی برای حمله به سگ استفاده کنید. دوچرخه را از تنه نگه‌دارید و از کُری (فرمان) و زین بگیرید و تایر دوچرخه را بچرخانید و به سگ ضربه

بزنید. سعی کنید دوچرخه را رها نکنید، اگر چنین شود ابزار دفاعی بالارزشی را از دست داده‌اید.

- در صورتی که مجوز استفاده از اسپری فلفل را قبلاً کسب کرده باشید (برای افرادی که به واسطه شرایط خاص خود در خطر همیشگی قرار دارند)، می‌توانید از آن استفاده کنید. اسپری را در صورت سگ بپاشید اما در مواردی که موفق نشدید به صورت او بپاشید، همین که نزدیک به صورت یا بدن سگ آن را اسپری کنید نیز ممکن است کافی باشد چون بینی سگ بسیار حساس است. در این حالت کار را چندین بار تکرار کنید تا زمانی که سگ متوقف شود. سگ ترس شما را می‌فهمد اما متوجه عزم شما برای دفاع نیز می‌شود مگر اینکه خیلی تهاجمی باشد (هار باشد، سابقه سوءاستفاده داشته باشد و غیره).
- اگر سگ به نظر مریض می‌رسید یا ظرف ده روز پس از حادثه مرد باید فوراً مورد آزمایش هاری قرار بگیرد یا برای اطمینان واکسن هاری بزنید.
- هر سگی متفاوت است و سگ‌ها گاهی اوقات رفتارهای غیرقابل پیش‌بینی از خود نشان می‌دهند. این توصیه‌ها به شما کمک می‌کند در بیشتر شرایط از خطر فرار کنید، اما باید آمادگی حمله پیش رو را نیز داشته باشید بنابراین هوشیار باشید.

آدرس مراکز شبانه روزی واکسیناسیون هاری

نام مرکز	نام شهرستان	زمان ارائه خدمت	شماره تماس	آدرس
۱	مرکز شهدای حصارک بالا	غرب کرج	۲۴ ساعته	۰۲۶۳۴۵۷۹۵۹۸ حصارک بالا . میدان شهرداری جنب پمپ گاز
۲	بیمارستان شهید سلیمانی	فردیس	۸ - ۲۰	۰۲۶۳۵۷۷۱۱۰۶ جاده ملارد . منظریه . بلوار طالقانی .
۳	بیمارستان امام جعفر صادق (ع)	ساوجبلاغ	۲۴ ساعته	۰۲۶۴۴۲۱۰۹۲۸ هشتگرد . بلوار آیت الله خامنه ای . خیابان شفا
۴	بیمارستان امام حسن مجتبی (ع)	نظرآباد	۸ الی ۱۹ صبح	۰۲۶۴۵۳۶۴۲۳۱ نظرآباد . ابتدای بلوار شهید مطهری . رویه روی کلاتری
	مرکز زارعی نژاد		۸ الی ۱۹	۰۲۶۴۵۳۶۲۸۲۰ نظرآباد نبش میدان مقدم - نبش کوچه گلستان ۱
۵	مرکز ابن سینا	چهارباغ	ساعت اداری	۰۲۶۴۴۵۶۲۸۴۵ جاده کرج- هشتگرد . علیخان سلطانی . چهارباغ . گلستان ۸
۶	مرکز ملاحسنی	اشتهارد	ساعت اداری	۰۲۶۳۷۷۲۱۵۰ اشتهارد . بلوار آیت الله خامنه ای . جنب بانک ملی
	بیمارستان فاطمه الزهرا (س)		ساعات غیر اداری	۰۲۶۳۷۷۲۳۰۳۵ اشتهارد . بعد از میدان شهید سلطانی . بلوار آیت الله خامنه ای
۷	مرکز شهید البرزی	طالقان	۲۴ ساعته	۰۲۶۴۴۷۲۴۱۲۷ طالقان . شهرک . شهرک اداری میدان امام خمینی . جنب فرمانداری